СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL Ч. 242. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 17 жовтня 1932. VOL. XL. No. 242. Jersey City, N. J., Monday, October 17, 1932. THREE CENTS.

КАПІТАЛІЗМ МУСИТЬ СЕБЕ ЗРЕФОРМУВАТИ, АБО ЗНИКНУТИ

ТАК КАЖЕ БРИТІЙСЬКИЙ ЕКОНОМІСТ, ДЖ. Д. Г. КОЛ.

НЮ ЙОРК. — На книжковім ринку появилася книжка, затитулована „Е Ґайд Тру Ворлд Кейос". Її автором є Дж. Д. Г. Кол, визначний британський учений і професор економії в Оксфордськім університеті. Він каже, що від 1929 р., себто від початку світової кризи, дається завважити, що капіталізм не годен опанувати продукції. Економічна кріза переконує тепер кождого, що цілий світ є під економічним оглядом одною одиницею, та що не є можливе, щоби в однім край був добробут, а в другім нужда. Не вважаючи на цю правду, світ не хоче до неї приноровитися. Навпаки, саме підчас кризи зросли по всіх державах тенденції до економічного відокремлення, що пізнати наглядно по численних високих митах. Капіталізм, який досі мав у собі інтернаціональні тенденції, став наскрізь націоналістичним. Тому мусить прийти до цілковитої ревізії теперішньої капіталістичної системи, або капіталізм мусить зовсім зникнути, а на його місце повстане якась нова господарська система, більш відповідна духови і вимогам часу.

Кол твердить далі, що воєнні довги не будуть сплачені, та що шкода витрачувати час на те, щоби дебатувати про їх зворот, бо це тільки продовжує економічну кризу.

Говорячи про американський капіталізм, Кол твердить, що в Америці капіталізм є все ще силою з невичерпаними досі можливостями.

РУЗВЕЛТ ПРО ВИПЛАТУ БОНУСА В ГОТІВЦІ.

ОЛБАНІ. — Ґовернор Рузвелт забере слово про виплату ветеранського бонуса в готівці вже в одній з найближчих своїх бесід. Кажуть, що він буде проти негайної виплати. Яка це важна справа, пізнати по тім, що як тільки рознеслися слухи про таке становище Рузвелта, піднеслися сейчас папери на біржі.

ГАРНЕР ВИРІКАЄТЬСЯ РАДИКАЛІЗМУ.

НЮ ЙОРК.—Джан Гарнер, демократичний кандидат на заступника президента, твердить, що републиканці хочуть представити його небезпечним „радикалом", а на ділі він є консервативним бизнесменом. Він каже, що депресія не повстала наслідком радикалізму, а наслідком дурного оптимізму, який заповідав при минулих виборах, що републиканська адміністрація усуне цілком нужду. Гарнер винує президента за фінансову паніку та несвоєчасне зрівноваження буджету.

НАЩАДОК ОДНОГО З ПРЕЗИДЕНТІВ ВМИРАЄ У НУЖДІ.

НЮ ЙОРК. — Знайдено в ліжку, затроєну газом, що витікав з діравої рурки, місс Ені Телер, літ 92, довголітню вчительку, якої матір, Бетсі Ен Адемс Телер, походила в прямій лінії від Джана Квинсі Адемса, шестого президента Злучених Держав.

Старушка жила під ч. 166 Іст 32 улиця серед бідних людей, які відносилися до неї дуже прихильно. Всі кликали її „мама".

НЕ БАЧИТЬ ЛІКУ НА КОРУПЦІЮ.

НЮ ЙОРК. — Семюел Сібурі, що переводив дохоження проти мейора Вокера, повернувся з Европи, куди він їздив на відпочинок, і заявив, що новий кандидат на мейора не дає ніякої запоруки, що відносини в Ню Йорку поправляться. Корупція буде далі цвисти, хиба що аж у 1933 р. злучаться поступові републиканці й демократи і поставлять спільного кандидата, котрий буде готовий перевести основну чистку.

НЕ ХОЧУТЬ, ЩОБИ РУЗВЕЛТ ГОВОРИВ НА ГРОБІ ЛИНКОЛНА.

СПРІНҐФІЛД (Іллінойс). — Демократична стейтова організація заповіла, що ґовернор Рузвелт говоритиме 21 жовтня на гробі Линколна. Проти цього републиканці підняли крик і кажуть, що не допустять до цього. Гувер уже говорив над тим гробом.

ФОРД БЕРЕ УЧАСТЬ У ВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ.

НЮ ЙОРК. — Републиканський Народний Комітет подає, що в середу в ночи говоритиме через радіо Генри Форд, та візве виборців голосувати на Гувера.

Буде це перша політична промова Форда за ціле його життя.

КАЖУТЬ ПІДОЖДАТИ З ЖЕНЯЧКОЮ.

ВАШИНГТОН. — Часи, коли то кадети маринарки, по укінченню студій в Аннаполіс, брали разом зі свідоцтвом дівчину попід руку і йшли до шлюбу, належать уже до історії. Секретар маринарки зарядив, що замісць іти до шлюбу, треба перше відбути щонайменше дволітню практику в маринарці.

ОТРУЇЛИ ЕПИСКОПА НОВАКА?

Часописи повідомляють з Будапешту, що греко-католицький епископ, Степан Новак, який свого часу резидував в Ефґериєс, у Словаччині, вмер у Будапешті серед підозрілих обставин. Здогадуються, що епископа отруїли, але не виключене й самогубство.

ФРАНЦУСЬКИЙ ПРОФЕСОР ПРО РЕВІЗІЮ МИРОВИХ ТРАКТАТІВ.

Оноді відбувся у Відні конгрес світового мира. Кільканацять промовців ріжних народностей ствердили, що теперішня політична ситуація в Европі пригадує зовсім загально-світове положення в р. 1914. Проф. Фуає з Парижа говорив у своїй промові про конечність ревізії мирових договорів. А німецький проф. Кід заявив, що право самоозначення народів не повинно бути нічим звязане.

ЖЕБРАКИ ТА ВОЛОЦЮГИ.

На вулицях Львова видно щораз більше жебраків. Влада досі не знайшла радикальних способів, щоби допомогти їм. Те саме торкається волоцюг і бездомних, які приневолені жити з милостині. У Львові нема для них відповідних захистів. Захисти братів Альбертів і сестер Альбертинок поміщують денно не більше як 200 осіб, і то не на постійне, бо бідаки мають право тільки на одну вечірню страву й нічліг. Уранці більшість з них блукає по місті. Минулого року поліція арештувала 2,135 волоцюг, котрі не мали засобів до життя.

АВСТРІЙСЬКИЙ СКАНДАЛ.

У Ґрацу та Відні заарештували кільканацять осіб, які зорганізували потайну медичну кліньку, де робили людей безплодними. Між пацієнтами були чоловіки та жіноцтво. Операція коштувала дуже дешево — 90 шилінґів. Операторами були студенти медицини і звичайні лаіки, між іншими один Болгарин і, як кажуть, один Поляк. Один румунський лікар, Барсон-Брасов, замішаний у цю справу, з остраху перед судом отруївся морфіною. Образовують, що операції підлалось більше як 1,000 осіб; деякі часописи подають багато більше число, навіть 6,000 осіб. Серед арештованих є відомий віденський робітник пера, анархіст Рамус.

ПРОТИ ВЛОМНИКІВ.

Берлінські інжиніри придумали апарат, що не дає змоги вломникам дістатись до мешкання. З цього апарату виходить незриме проміння, яке має звязок із дзвінком. Коли тільки в хаті зчиниться найменший рух від особи, яка входить, апарат дає знак дзвінком. Досі його вживають тільки для музеїв, бо він дуже дорогий.

ВІДВАЖНА ЧЕРНИЦЯ.

До монастиря СС. Вірменок при ул. Скарбківській у Львові закрався крізь вікно злодій, Максиміліян Райх. Одна з черниць не спала, а як побачила злодія, дала йому кілька разів палицею по голові. Злодій перелякався та з першого поверху скочив на вулицю. Тут його зловила поліція.

ЩО КАЖЕ ГОРКИЙ.

Московська преса помістила промову Ґоркого, яку він був приготовив на противоєнний конгрес. Ґоркий каже між іншим, що „для капіталістів нема нічого дорожчого над золото" (для большевиків ні? — Прим. складача). Він відмовляє капіталістам участи в творенні культури. Це заслуга науки та праці. Пацифісти глухі на гук гармат на Далекім Сході та не реагують на кровaві вуличні бої в Німеччині.

КРАДУТЬ ЯК КРУКИ.

Харківський „Комуніст" з 31. серпня в статті п. н. „Не реєстрація потрібна, але найнещаднiша боротьба" обговорює масове явище крадіжей на залізницях.

На одній Катеринській залізниці (з Харковом включно) в червні було 1,105 крадіжей, а в липні це число підросло до 1,426. На тій залізниці розкрадено товарів на грубі міліони, яких в існуючім балаґані ніхто не підрахує. Для ілюстрації наводить „Комуніст", що за останніх 7 місяців та залізниця має виплатити 5 міліонів 221,-548 карб. відшкодування за товари, які підчас транспорту десь пропали.

Хто краде? Виходить, що злодіїв нема, але самі люди крадуть. Крадуть залізничники. Ось на харківськім складі викрили цілу організацію. Творили її самі залізничники. Вони крали товари і передавали іншій групі, яка займалася продажею товарів на харківських базарах.

ЗЛОДІЙСТВО ПОШИРЮЄТЬСЯ.

Внаслідок страшної скрути по селах Самбірщини страшно поширюється злодійство. Крадуть усе, переважно збіже на полі, в цім найбільше пшеницю, яка через ржу не дописала на 50 відсотків. Сади та ярина є теж постійним обєктом нічних виправ.

ВОЙОВНИЧА ВЧИТЕЛЬКА.

Дня 1-го вересня розпочала шкільна дітвора у Токарні, пов. Сянік, шкільний рік богослуженням у місцевій церкві, яке відправив парох о. Середовіч. По богослуженні почали діти співати молитву „Боже великий, творче всесильний". Та молитва так не подобалася місцевій учительці Самецькій, що вона стала силою виводити з церкви дітей, які знов не хотіли покидати церкви перед скінченням співу. Тричі заходилювала Семецька по трохи дітей та виводила їх на місцевий цвинтар, але діти й там кінчили співати молитву, не вважаючи на лютування вчительки. Жалко, що в церкві не знайшовся ніхто, що повчив би гарячу вчительку, як треба заховуватись у Божім домі.

З РАДЯНСЬКОГО ПОБУТУ.

Називатися тепер у совітським раю Іваном, Петром, чи Марусею — це „буржуазний пересуд", який не лицює стовідсотковому горожанинови пролетарської держави. І зникають поволі Івасі, Дмитри, Гриці й Оксани, а на їх місце приходять: Індустрія, Барикад, Жовтень, Шахта й т. п. імена. Покищо вони ще Індустрія Павлівна і Барикад Петрович. Але вже незадовго буде Шахта Барикадівна (і приступай до такої!...) і Барикад Жовтеневич. Пропали Марії Іванівни...

МІЖНАРОДНЕ ПРОТИВОЄННЕ БЮРО.

В Амстердамі збирався цього року конгрес визначних письменників і ідеологів, котрі радили над засобами поширення пропаганди проти воєнних настроїв. Тепер організатори цього конгресу заснували там постійне міжнародне бюро під гаслом боротьби з імперіялістичною війною. Між членами цього бюра знаходимо на першім місці великі імена Томаса Мана, Ромен Роллана та М. Горкого.

ОБМАНЮЮТЬ ЛЕГКОВІРНИХ ЛЮДЕЙ.

До селянина Василя Пістуна в Гійчу, повіт Рава Руська, прийшов якийсь незнаний чоловік та повідомив його, що брат Пістуна, який перебував досі на Радянщині, перейшов нелеґально кордон, його арештували та відставили до тюрми у Львові. Щоби його звільнити, треба мати 500 зол. і поїхати до Львова. Пістун позичив потрібні гроші й оба поїхали. У Львові той невідомий посередник завів Пістуна до якогось ресторану, взяв від нього на видатки для адвоката 140 зол. і казав на себе чекати в тім ресторані. Але більше не появився, а Пістун зрозумів, що впав жертвою обману. З такими незнаними посередниками у ріжних справах треба бути дуже обережними.

ДВІ МІРКИ.

Магістрат міста Сянока має дві мірки для своїх громадян. На прохання Кружка „Рідної Школи" про допомогу на ведення діточого садка відповів, що не має фондів, але затепольській захоронці подарував на власність площу з домом у дуже догідному положенні, вартости кілька тисяч долярів.

ЛІЦИТУЮТЬ ВИНА З 14.ГО ВІКУ.

Яка скрута панує між варшавськими купцями, вказує факт, що оноді зліцитовано вина найстаршої варшавської винарні Фукієра. Вина походили з 14. віку. Їх продано за 14,000 золотих.

ДІВЧИНА СТАЛА ХЛОПЦЕМ.

В поміщицькій родині, яка живе під Плоцком, була гарна дочка, панна Зося. Тому, що була багата, околичні хлопці старалися про її руку. Але щож, коли після цих викладів панна Зося обтяла коси і заявила, що вона хлопець. Самі родичі в те не вірили, але заяву підтвердив лікар. Тому адвокат мусів поробити заходи в справі переміни метрики, а панна Зося як Збігнєв Шемпліньский пішла до війська. Це дуже рідкий випадок такої раптової зміни пола.

ЛАЗНЯ В ЕРМІТАЖУ.

„Красная Газета" пише, що совітські власти розглядають тепер проект, щоби будинок Ермітажу, славної царської ґалерії образів, перебудувати на велику лазню для робітників Ленінграду. В одним крилі Ермітажу побудують механічну пральню. Ермітаж мав твори найславніших малярів світа. Більшу частину з них большевики вже продали, а решту певно продадуть. Таксамо перемінили большевики будинок славного технічного музею у Ленінграді на мешкання для робітників і большевицьких урядовців.

НІМЕЧЧИНА УНИКАЄ ВСЯКИХ ПЕРЕГОВОРІВ ПРО ОБЕЗЗБРОЄННЯ

ФРАНЦІЯ ДУМАЄ ЗНОВУ НАТИСНУТИ НА НІМЕЧЧИНУ, ЩОБИ ВОНА НЕ ЗБРОЇЛАСЯ.

ЛОНДОН (Англія). — Здавалося, що поїздка Еріота до Лондону принесе той наслідок, що відбудеться конференція чотирох держав, Англії, Франції, Італії та Німеччини, в справі обеззброєння та розгляду домагання Німеччини збільшити свою армію. Та Німеччина рішучо відмовилася брати участь у такій конференції, коли вона буде склика на в Женеві, як це рішили Еріо та Мек Донелд.

Німці заявляють, що після того, коли вони виступили з загальної конференції в справі обеззброєння, яка засідає в Женеві, вони вже більше до того міста не поїдуть, бо не хочуть, щоб знову якось причепили їх до тої конференції. Французька преса вже грозить новими репресіями супроти Німеччини, щоб не допустити до її зброєння та загального збільшення її воєнних сил. Французи сподіваються добитись того, що спеціяльна комісія бувшої антанти знову переведе ревізію німецьких воєнних сил.

БЕРУТЬ ЗА ЗРАЗОК АМЕРИКАНСЬКУ КОНСТИТУЦІЮ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Німецький уряд тримає в секреті свій проект зміни конституції. Та всеж до преси просякли відомости про деякі основні напрями зміни, які пропонуватиме уряд. На думку уряду, права президента держави мусять бути розширені, а уряд має бути далі не парляментарний, а уряд президента. Крім того має бути утворена друга посольська палата на зразок американського сеенату.

Президент Німеччини має бути одночасно й президентом, Прусії та призначити для неї свій уряд. Цим сподіваються тісніше звязати найбільший федеральний стейт (Прусію) німецької републики з федеральною владою. Право голосу на виборах до парляментів матимуть німецькі горожани не з 20 роками віку, як тепер, а з 25. Уряд хоче за всяку ціну перевести в життя нову конституцію.

КОНФІСКУЮТЬ УСІ ЦЕРКВИ І ЦЕРКОВНЕ МАЙНО.

МАДРИД (Еспанія). — Президент Алькаля Замора вносить до парляменту законопроект про конфіскацію на користь держави всіх римо-католицьких церков, монастирів, парохіяльних домів, епископських палат та ріжного іншого рухомого й нерухомого церковного майна. Сподіваються, що в парляменті цей законопроект перейде великою більшістю голосів.

Римо-католицьке церковне та монастирське майно в Еспанії накопичувалося довгими сотками років. Вартість його неоцінна. Дехто припускає, що воно варт більше ніж пятьсот міліонів долярів, але годі сказати, чи це так, бо в монастирях, церквах, в епископських розкішних палатах і т. д. зібрані такі богацтва, про які мало хто навіть догадується. Позатим більшість будівель є неоцінні як архітектурні твори.

ІНСУЛ НЕ ХОЧЕ ПОВЕРНУТИ ПАШПОРТУ.

АТЕНИ (Греція). — Інсул, якого повороту до Америки бажають американські судові власти в звязку з крахом величезних його фінансових підприємств, відмовився повернути свій пашпорт американському консулеви. Консул одержав з Вашинґтону інструкції відібрати й скасувати американський пашпорт Інсула та звернувся до Інсула, щоб той повернув консулятови свій пашпорт.

На це Інсул повідомив листовно консуля, що він свого пашпорту не поверне, бо пашпорт ще важний до лютого 1934 року. Крім того Інсул висловлює здивування, що департамент стейту наважується відбирати в американського громадянина пашпорт у той час, як громадянин перебуває за кордоном. Цим департамент стейту немовби позбавляє горожанина його горожанства.

Грецький уряд не думає видавати Інсула американській владі.

МЕНШЕ ПЮТЬ ЛІКЕРІВ.

ГЕЛЬЗІНҐФОРС (Фінляндія). — Після скасування прогибіції в Фінляндії припинилася поголовна пиятика населення. Тепер заведено в продажі більше алькогольне пиво, ніж воно було з початком знесення прогибіції. Місяць продажі нового пива показав значне збільшення споживання населенням пива, а одночасно велике зменшення споживання кріпких алькольних напитків та лікерів.

АНГЛІЙСЬКО-ІРЛЯНДСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ НА ДОБРІЙ ДОРОЗІ.

ЛОНДОН (Англія). — Переговори між англійським урядом та ірляндською делеґацією на чолі з Імоном де Валерою в справі залагодження англійсько-ірляндського конфлікту проходять з успіхом. Обидві сторони сподіваються, що їм нарешті пощастить порозумітися й припинити економічну війну, яка тепер точиться між Англією та Ірляндією.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES;		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РАБ — РАБОМ!

Горстка Росіян, яка перебуває в Америці, разом з російськими Жидами намагається від якогось часу виробити російській мові спеціяльні права в американських школах. Ходить їм про те, щоби та мова була зрівнана в школах з такими мовами як французька чи німецька, за які дається в школах „кредит". У той спосіб вони хочуть піднести значіння російської мови, заохотити молодь до вивчення цеї мови та облекшити науку в школах тим, що знають ту мову.

Отся пропаганда, коли ходить про Росіян, розумна й проти неї не можна нічого мати. Та інша справа, як і ким вона переводиться.

„Союз Присяжной Адвокатури" подає, що він уже робив ріжні заходи в „Каледж Ентренс Екземінейшен Борд" та по університетах і вищих школах, щоби добитися згаданих прав для російської мови, але ті заходи не мали бажаного успіху. Американці висказували, як говориться у звіті, свої симпатії, не мали нічого проти введення російської мови, але відсилали з самою справою від Анни до Каяфи і нічого з того не виходило.

Та тепер постановлено знову розпочати кампанію за російську мову. А що з Росіян нема кому так дуже таку кампанію вести, то до цього втягається наших яничарів, зглядно вони самі напрошуються до цеї служби. Москвофільства „Правда" взиває від себе й „Общества Русских Братств" увесь „русский" загал до кампанії за права „русского язика".

Річ ясна, що з культурного боку не можна мати нічого проти цього, коли би навіть українські організації попирали змагання Росіян до признання прав російській мові. Та тут мається справа так, що російську мову беруться ратувати наші яничари, котрі відпекуються своєї рідної, української мови. Замісць ставити вимоги добуття в американських школах прав української мови, вони хочуть послужити тій мові, якою видавано присуди смерти українській мові, культурі й українським визвольним змаганням. Замісць підносити українське імя в Америці, виказувати нашу чисельність і нашу національну й культурну зрілість, вони фальшують дійсний стан і збільшують собою число Росіян. І то в тім часі, коли правдивий російський учений видає книжку, в якій стверджує, що не тільки забиті російські старорежімці реакціонери не погоджуються з українським іменем і з українською державністю, та твердить, що український нарід є відрубний від російського й більш від нього европейський та культурний.

РУЙНУЮТЬ ЧИ БУДУЮТЬ?

(Від кореспондента з Риму).

—o—

I.

Рука провокатора.

Якийсь М. Петришин (хто чуз коли про патріотичну діяльність п. М. Петришина?) написав памфлет на діяльність Організації Українських Націоналістів (ОУН) під заголовком „Будують чи руйнують", і розсилає його по цілому світі, щоби переконати всіх і кождого, що українські націоналісти не роблять нічого іншого, як лише шкодять справі національного визволення. Не шкодує він і сильних виразів на їхню адресу, називаючи їх „політичними спекулянтами", „безвідповідальними отаманами", „самопризначеними панами-отаманами", „провокаторами" („які провокують погром української людности, заявляючи перед світом, що вони ведуть з Польщею війну") і т. д.

А щоби збити читача з пантелику, мішає разом, не згірш від польського поліціянта, ОУН і УВО, італійський і польський фашизм, хоч знає він добре, що ОУН і УВО цілком ріжні організації, що хоч і мають однакову ціль, та цілком ріжні методи й засоби діяльности; хоч і знає він добре, що італійський фашизм так відріжняється від польського, як небо від землі, бо італійський фашизм є революційний, а польський — реакційний. Але те все йому байдуже. Польські поліціянти твердять, що ОУН і УВО це одно і тесаме, і тому п. Петришин поспішається за польськими провокаторами накинути ОУН і терор, яким вона ніколи не займалася, і розбивання національного фронту, коли цілю діяльности ОУН є саме утворення єдиного національного фрнту.

М. Петришин **дуже слушно** зазначує, що „чисте діло вимагає чистих засобів". З того робимо єдино можливий висновок, що коли п. Петришин уживає таких нечистих засобів, то і діло його нечисте. І дійсно! Завданням його памфлету є підірвати довіря українського загалу до тої організації, що намагається звязати в спільній акції все наше патріотичне громадянство під гаслом боротьби за визволення Батьківщини — понад усякі партії, понад усякі особисті й групові інтереси.

Автор закидає проводови Українських Націоналістів, що він є „самопризначений", що він є „безвідповідальний", і свідомо підтасовує карти: „Вони навіть свій керівний орган назвали були „національний провід". І тут чергова брехня! Ніде „керівний орган націоналістів" не називається „Національним Проводом", а лише „Проводом Українських Націоналістів".

Щож до „самопризначености", то націоналісти виходять з тої засади, що не до польськогож чи московського урядів їм звертатися за признанням, а виборів українських перевести нема де і нема як. Чи п. Петришин хотів би, щоби українські націоналісти чекали, аж поки польські й московські війська підуть собі з України і скажуть чемненько: — „Вибирайте собі провід, будь ласка?"...

Дуже можливо, що п. Петришин може аж так довго чекати, але народ наш стогне під пятою гнобителів, і той, в кого ще не вмерла любов до Батьківщини, в кого ще не вичерпалась енергія та не завмерла віра, мусить не чекати, а ділати...

Українські націоналісти ділають, вони беруть на себе повну відповідальність за свою діяльність, і український нарід колись скаже своє слово про те, хто мав рацію: чи той, хто проповідував „чекання", чи той, хто проповідує „акцію". І в усякому разі ті люди, що стали в лави націоналістів, що „самопризначили" себе до проводу, мають відоме вже в анналах визвольної нашої боротьби незаплямлене імя, якого в своїх громадських виступах ніколи не ховають.

Але хто сховався за іменем М. Петришина? І чому сховався? І хто давав уповноваження п. Петришинови говорити від імени „всіх політично незалежних Українців?" Бо на ст. 30, ми так і читаємо: — „...маємо це питання поставити йому **ми**, всі політично незалежні Українці..."

Коли і де відбулися збори отих „всіх політично незалежних Українців", що вибрали п. Петришина своїм уповноваженим представником? І від кого вони „незалежні"? Чи не від почуття всякої відповідальности перед українським громадянством? І чи не є сам М. Петришин „самопризначений" найгіршого сорту, бо панове з проводу ділають під своїм іменем, за своєю власною відповідальністю, і мають за собою минуле, що виправдує, а М. Петришин... Хто знає його минуле, і хто знає його справжнє ймення?

II.

Національна революція.

В памфлеті М. Петришина „Будують чи руйнують", чимало місця підводиться проблємі національної революції. З огляду на те, що ця проблєма має в наших часах ширше значіння, вважаю потрібним спинитися над нею для вияснення деяких непорозумінь, що досі жиють у нашому громадянстві. Беру памфлет Петришина за відправну точку.

Перш за все — що таке революція?

Петришин відповідає: — „Революція це такий супільно-політичний процес, який виявляється в усуненні (здебільшого насильством) від державної влади представників іншої нації, або кляси, і в переході влади до провідників другої національности (раніше поневоленої) або до виразників інтересів інших кляс (раніше поневолених). Згідно з цим означенням революція буває національна і соціяльна. Але здебільшого в революціях поневолених народів виявляються дві сторони: боротьба за національну свободу як і боротьба за поліпшення суспільного полження поневолених кляс. Дехто думає, що революцію можна „викликати"... Але дісність показує, що революція не залежить від волі поодиноких, хоч би й сильних груп. Революція виникає в наслідок взаїмної чинности цілого ряду обставин господарських, політичних і культурних..." (ст. 8).

Отже це є чисто марксівське, матеріялістичне означення. „Взаїмна чинність цілого ряду обставин господарських, політичних і культурних..." А людину й забули! Забули її палкий дух, її віру. І воно й зрозуміле — марксісти не визнають духа і віри; вони визнають лише фактори, що **механічно** викликають певні наслідки. Цілком так, як писав Енґельс до Маркса: „Політичний, правовий, фільософський, релігійний, літературний, художній і т. і., розвиток ґрунтуються на економічному. Але всі вони впливають один на одного й на економічну основу.

Справа полягає зовсім не в тім, що нібито лиш економічний фактор являється активною причиною, а інші лише пасивними факторами. Ні, тут **взаїмне ділання на ґрунті економічної необхідности, яка зрештою виявиться"** (Письма Маркса й Енґельса. Москва, 1923, ст. 343). Остання фраза у Петришина й у Енґельса майже тотожні. А що Енґельс давно помер, а Петришин ще живе і... пописує, то треба думати, що списав не Енґельс у Петришина, а Петришин у Енґельса. Побивати український націоналізм в імя марксизму (та ще й прихованого!), — це теж — очевидячки — „чисті засоби на чисте діло".

Врештою і Ленін так писав про революцію:

— „Я в політиці поводжуся як фізик, і цікавлюсь лише силами. Давні аґітатори помиляються, звертаючися до серця людей. Досить витворити революційний стан, як досить виготувати підложе для річки. Вода бігтиме сама собою по схилі, і таксамо люди самі собою підуть шляхом, що ми їм, **впливаючи на речі,** промостимо..."

Але тут же ми помічаємо і ріжницю між ідеольогом большевизму і... Петришином. Ленін, як і Петришин, не хоче промовляти **до серця,** кликати молодь до бою, хоч би й нерівного, за покривджений нарід, за зганьблену честь, — дух **лицарства** їм є однаково чужий, та проте, Ленін, бачите, вважає потрібним і можливим промощувати шлях для революції — **„впливаючи на речі".** Петришин, злякавшись активізму націоналістів, радить **чекати** революції — „яка може прийти в залежности від тих обставин, що **утворяться** на Сході Европи". Большевики будуть „впливати", а ми чекати, аж „утвориться"... Добрі поради! А чи не могли би і ми дещо „вплинути"?! І то саме в противагу большевицькому впливанню?!

Петришин запевняє читача, нібито націоналісти исповідують, що, мовляв, „чим гірше, тим ліпше". Чергова брехня! Якщо такий клич і міг прохопитися у якогось невідповіального молодика, то він ніколи не був офіційним кличем націоналістів, і то не лише тому, що він відповідає гаслам большевизму, але й тому, що означає він так дорогу п. Петришинови пасивність, бо той, хто каже: „чим гірше, тим ліпше", спускається саме на оту „взаїмну чинність цілого ряду обставин", яку проповідує п. Петришин, забуває про творчу силу духа і чекає аж щось там „утвориться". Ні! націоналісти не чекають! Націоналісти змагаються на кожному кроці за **краще,** і гасло „чим гірше — тим краще", було виразно осуджене в орґані проводу націоналістів — "Розбудові Націй" в ч. 5—6 з 1932 року. Отже знову — нечисті засоби на нечисте діло!

Одна з революційних українських орґанізацій УВО (якої не треба змішувати, як робить п. Петришин, з ОУН, бо УВО є орґанізацією чисто льокальною, галицькою, що продовжує традицію збройної боротьби з Ооляками як вияви невмирущого українського духа, що ніколи не погодиться на польську окупацію) уживає терору.

(Кінець буде).

На літнищі.

Міська дівчинка до селянки: — Чому ваші кури так кричать?

— Бо голодні.

— Якіж вони дурні, ті ваші кури! Таж можуть собі самі скоро знести кілька яєць!

—o—

Вона: Правда, вівці то найдурніші сотворіння?

Він: Так, моя овечко!

Володимир Левицький.

ОСТАННІЙ АКТ ТРАҐЕДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ (УГА)

(З моїх споминів про 2 курінь, 8 бриґади, III корпусу, після його відвороту з Київа у вересні 1919 р.).

(4)

Приходжу до притомности та кличу до себе чуру, якого командант куріня зі мною післав: „Андрію! спини коні, а дядькови постав кріса дулом до чола: як добре не завезе, то пустиш йому кулю в лоб". Дядько перелякався і зараз знайшов дорогу, бож як її не міг знайти, коли це його село, а він возить нас по своїх нивах. Мабуть хотів повозити зі злоби по полях, або й що іншого задумував, бо бачив мої і хлопцеві речі та гарні вовняні коци перевязочного відділу, якими мене санітарі накрили. На Великій Україні дядьки лакомляться на таку „мануфактуру" (як це вони звали) і не в одному селі для здобуття цих річей убивали жовнірів. Це звикли вони робити від часів революції з ріжними військами, що їх стільки пересунулося через наші села. На годину 1. в ночі приїжджаю до села Підвисокого. Натрапили на кватиру доброго господаря С. М., що служив два роки санітарем у російській армії. Сам він робить мені перевязку, а його жінка піклується мною наче рідним сином, бо свого одинака втратила в початках війни.

13. Х. В годині 11. дня перевязує мене санітет чет. Літинський, лікар гарматньої батерії. Хазяїни просять його оставити мене у них. Я рад скористати з цеї ввічливости, однак лікар не згодився. По полудні вивозять усіх ранених, яких вже доволі зібралося з учорашнього бою, до стації Фронтівки. Мене везе сам хазяїн у подушках, а хазяйка обдарила ріжним печивом та наказувала чурі вважати на мене. Прохали до них загостити та ледви, чи доведеться відвідати таких милих людей. Село Підвисоке — свідоме українське село та дуже симпатично настроєне до галицьких частин. На стації Франтівці заладували нас у товарові ваґони, зимні, діраві, в яких ще чути свіжий кінський гній. На долівці настелено грубої житньої соломи, що розсувається під раненими. На щастя, мій дядько заніс до ваґону все сіно, що його мав на возі, та ним добре мене обгорнув. Підвечір бере мороз. Ранені трясуться від холоду. Їдемо цілу ніч без лікарської опіки, бо з нами їде один санітар, що не визнається на тих справах. Таких санітарів роблять з проворніших стрільців без вишколу, бо відчувається брак санітарної служби, що погубилася в попередніх боях та походах. Ранені стогнуть з болю та дзвонять субами зі студени. Їде нас у ваґоні біля 20 людей, між ними хорунжі: Дмитро Винничук, син Лазара, бувшого посла, та Полтавець-Духота; оба легко хорі. Нічю минаємо стації Оратів і Липовець. На останній задержали нас 6 годин, бо паровіз поїхав назад до Фронтівки по ваґони з амуницією. Їх треба негайно забрати взад, бо денікінці роблять енерґійний протинаступ.

14. Х. Поволеньки наче черепахи сунемося через стації Андрусів, Погребище, Ревуська Рось, Зарудинці, Раставиця до Козятина, вузлової стації на лінії Жмеринка-Київ. Коли ми задержалися на стації, вскочило до ваґону веселе тутешне жіноче товариство з лікарем, що, балакаючи по московськи, зі сміхом та реготом питалося за старшинами. Не відзиваємося, бо бачимо, що це не наші помічники. Перевязки не дали робити, бо на дворі переймаючий холод. Кажемо, щоб заглянули до стрільців, що їм бракує, бо вони стогнуть. На це відповіли „Ето не нашое дело". Ми крикнули, щоб опустили ваґон. Коли ці „помічниці", наче сороки на жир, далі скреготали, хорунжий Духота, довго не думаючи, кинув у них чоботом. Втікли з московською лайкою з ваґону і вже більше не показувалися, хоч поїзд довго стояв у Козятині. Мали це бути сестри якогось „українського" перевязочного відділу. Ранені їдуть голодні і хоч домагаємося на стації теплої страви, одержали тільки чай, мовляв — брак „авансів", себто зачетів на прохарчування переїжджаючих ранених. Доїжджаємо до стації Калинівка, де знов хотіли нас задержати та маневрувати ваґонами. Треба було зробити крик та закликати начальника стації, який пустив поїзд далі. По стаціях великі непорядки; нема перевязочних відділів, ані доброї лікарської опіки.

15. Х. На рано ми у місті Винниці. Дорогу з Фронтівки, яку звичайно можна проїхати в 3—4 годинах, відбули ми в „рекордовій", бо 36-годинній скорости. На стації велике безладдя: нема ніякої лікарської опіки. Дижурний лікар перебуває в місті, бо взагалі їх мало в нашій армії. З команди двірця телефонуємо до міста по лікаря, однак годі діждатися. Наймаємо в двох з хор. Духотою візника і кажемо возити нас від одної лічниці до другої. Зачинається правдиве „путешествіе" та годі знайти вільне місце, бо всі лічниці переповнені хорими і раненими. Тиф у всіх своїх відмінах зачинає саме тепер своє кріваве жниво. Лічниці переповнені стрільцями і старшинами, раненими в боях з большевиками. З боїв проти Денікіна — ми перший транспорт тих „щасливців", для яких уже нема вільних місць. Не даємо за програне. Обіцяємо кілька карбованців добавки візникови, якщо знайде для нас вільне місце в лічниці. Він місцевий, возить що дня хорих і ранених, завозить нас на „кримські казарми". По його словам, це остання спроба. Міститься тут Запасна Лічниця ч. 1., в якій, на щастя, знаходимо вільні місця. Заняли місце в кімнаті на першому поверсі. Інших ранених з нашого транспорту привезли щойно пізним вечором та на силу розмістили між давніших лікуванців. В нашій кімнаті є важко ранений: сотник Мелько, що вбив одного хорунжого в якійсь суперечці, але сам був ним ранений в руку; пор. Лесюк з 2. кол. бриґади важко ранений в руку під Хвастовом в наступі на Київ, також ранений чет. Літинський в праву руку, чет. Андрусятчин з Коломиї, чет. Пайс, чеський Німець і хор. Винничук.

17. Х. Я був на перевязці. Лікар ствердив, що куля не зачіпила нирок, тільки перейшла в міліметровому віддаленню від них. Хоч щойно 4 день після ранення, однак є познаки гоєння, бо здоровий орґанізм перемагає. Оповідають, що на денікінському фронті зачався наш відворот, бо Москалі підтягнули свої сильні запаси з червоного фронту, який оставили відкритим. Це є найкращим доказом, що для Москви, якоїб вона краски не була, є спільним ворогом наша українська армія. Наші, знеможені безперервними боями і переходами, під напором переважаючих ворожих сил подаються взад на нові оборонні лінії.

19. Х. Сьогодня за намовою і допомогою знакомих поїхав я трамваєм до міста на концерт в місцевому театрі, який доволі вдався. „На безрибю і рак риба" — тож публика вдоволюється чимнебудь, тим більше ми; коби тільки зазнати відміни від важкої одноманітности сучасного військового життя. Місто Винниця повітове, доволі просторе та, як на теперішній час, чисте. Широкі вулиці, обсаджені рядами великих дерев, роблять його кращим. Не вважаючи на ріжні переходи після революції, є мало слідів знищення. Особливо гарний є православний собор. Ріка Буг з кількома мостами майже довкруги нього обходить. Літом Буг благодійний для стомленої міської людности. Ще й тепер видніють на ріці човни та мало хто ними їздить, бо зима зближається. Команда міста обсаджена Галичанами: тут знаходиться Начальна Команда Галицької Армії. Як Камянець Подільський є центром У. Н. Р., так Винниця осередком галицького командування. Зразу пізнати ріжницю в порядку в порівнанню до Камянця, де більша „свобода" та можність крутитися військовим без заняття. У Винниці цього не вдаси, бо зараз військова галицька жандармерія попрохає чемно за документами, і на випадок їхньої неясности та неточности запровадить до команду міста. Тому мало стрічається тут військових Придніпрянців, хіба приїзших по військовій справі до нашої команди.

20. Х. Супроти успішного денікінського наступу прийшов наказ для лічниці переїхати до міста Могилева Подільського. Тому, що нема кого вислати з управи, висилає команда лічниці пор. Лесюка і мене до Могилева знайти кватири для лічниці. Мушу їхати, хоч годі ще й добре рухатися. В годині 11. в ночі доїжджаємо до Жмеринки. Це велика вузлова стація в напрямках: Проскурів, Київ, Могилів і Одеса.

21. Х. По довшій подорожі доїжджаємо в полудне до Могилева. Теперішнього часу важка їзда, бо ваґони не опалені. На щастя, ми впросилися до теплого ваґону якоїсь переїздної військової майстерні, де вигідно їхати, бо тепло.

(Далі буде).

Батько (до юнака, що хоче женитися з його дочкою): Я вчора розвідувався про ваше давніше життя.

Наречений: Зовсім так як я! Я також допитувався про ваше колишнє життя.

Батько: Так? Ну, то добре, говорім тепер про щось інше!

—o—

Учитель завдав тему: „Що таке лінивство". Ученик віддав зшиток із чистою карткою, а внизу дописав: „Це є лінивство".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КОНВЕНЦІЯ У. Н. СОЮЗА І ШИКАҐОВСЬКА ВИСТАВА.

Українське громадянство вже зацікавилося українською участю у Всесвітній Виставі в Шикаґо. А члени У. Н. Союза особливо. Виставовий Комітет розпочав широку акцію і нам треба йому піти на руку. Треба дати моральну і матеріяльну поміч, а та остання тепер найважніша.

Коли Союзовці зґодяться перенести Конвенцію У. Н. Союза до Шикаґо, то це теж спопуляризує справу самої вистави. Памятаймо, що досі ніяка народня акція не обійшлася без У. Н. Союза. І тут теж треба помочі Союза і Союзовців.

Всесвітня Вистава стягне до Шикаґа багато чужинців і Американців. Можна надіятися при відкриттю вистави присутности найвизначніших людей. І це було би добре, щоби в такий час радила Конвенція У. Н. Союза, та щоби про те писали американські ґазети в Шикаґо. Це є розголос для У. Н. Союза й для народньої справи.

П. Кознарський,
Филаделфія, Па.

—o—

МІСІЇ ДЛЯ „ҐРІКІВ".

Про місію еп. Богачевського, помістила "The Shamokin Dispatch," Shamokin, Pa., October 11, 1932, отсю новинку:

GREEK MISSION OPENS AT HEIGHTS.

Fifteen priests will assist the Rt. Rev. Bishop Constantine Bohachewsky, of Philadelphia, when he conducts the mission which will open at St. Mary's Greek Catholic church at Marion Heights tomorrow evening at 7 o'clock. Rev. Michael Kopec is pastor of the church.

Services will be conducted at 8 a. m. and 10 a. m. each morning, while the evening service will start at 7 o'clock, with Bishop Bohachewsky preaching a special sermon at each service. Special music by the choir will feature each service, the singers being under the leadership of Prof. Nicholas Hladiuk.

Rev. Kopec has issued a cordial invitation to the public to attend the services.

—o—

To the Editor of "Svoboda":

I was very interested in the article written by Miss Betty Kinash, which appeared in the "Svoboda" recently. I too think that a part of the paper should be devoted to the asking and answering of questions concerning Ukraine.

Many of our parents are hurt because their children do not readily admit to be of Ukrainian descent and ancestry, but, dear parents, do not judge us hardly. How can we admit to be something which is unknown even to many of you?

Ukraine has unfortunately been kept in the background and most people with only an average education do not know that there exists such a wonderful land. So we of the younger generation, who represent our Ukrainian parents, should be able to give a brief but adequate summary of Ukrainian art, literature, history, geography and customs. With the aid of a "question corner" such as Miss Kinash mentions, we can easily acquire this knowledge and when questioned by outsider as to our nationality, we can proudly say "Ukrainian," and if he asks what Ukrainian is, we need not be embarrassed by saying "I don't know," we can tell them boastfully of many good qualities which our fatherland possesses and should be well noted for.

Katheryn Bych,
Cleveland, O.

UKRAINE, THE UKRAINE OR UKRAINIA.

The average reader of American newspapers and magazines is at a total loss to know just how he should call the country of the Ukrainian people. In one newspaper he sees Ukraine; in another the Ukraine; in still another he reads of such terms as Ukrainia or Ukraina. In speaking or writing of this Ukrainian country, he may use any of the four names, according to his fancy. But the fact is that the land of the Ukrainian people has but one name. Therefore the American editors should not take the liberty of giving it four.

The word Ukraine, however, has so many advantages which the other two names have not, that it should be adopted universally in English-speaking countries. The most important of these advantages is the fact that throughout English literature the Dnieper country has been known as Ukraine with or without the article. The majority of writers and speakers tend to use the word Ukraine with the article, but this is not correct. We do not say the Russia, the Germany, the France or the Poland. Then why should we persist in saying the Ukraine?

Michael Zelisko,
Chicago, Ill.

—o—

823 N. Franklin St.,
Philadelphia, Pa.,
October 7, 1932.

To the Editor of Liberty:

It is with keen interest that I read your articles, especially since the contributors have been youngsters. Through the efforts of your paper the Ukrainian youth of America is awakening at last to realize that it is not too late to help contribute their share towards the deliverance of their country abroad. When youth goes to action it does so with great velocity and great expectations are sure to be had.

Your Sport Whirl column is surely a very interesting corner for gossip on sports as played by the various clubs and organizations. Don't you think that a Ukrainian Basketball League for the coming season would create a very wide interest? I hear of teams being formed in Chester and Philadelphia and surely the nearby towns such as Wilmington, Trenton, Coatesville, etc. can put forth a team. A league like this would advertise the Ukrainian name among the American public. Come on, you sport fans, what is your opinion of my statement?

Yours for sport,
Alex Yaremko.

—o—

CRITICIZES THE METHODS OF DISCUSSION.

After reading Mr. Boyko's article in the Svoboda, October 11, I was surprised why the editor printed it, especially as Mr. Boyko was throwing direct insults at Mr. Kachaniuk. If Mr. Boyko wants to argue or show his superiority, let him do so privately and not take up the valuable space in the Svoboda, which should be for news and education.

I was glad to hear from Mr. Boyko that he knows Ukrainian as well as he does English, but he surely could improve his English.

Alex. Yaremko,
823 Franklin St., Phila, Pa.

(As quite a number of readers took exception to the opinions of Mr. Boyko, it was fair to permit him to defend his opinions in the manner he considered best. — If it is wrong on the part of Mr. Boyko to throw insults at Mr. Kachaniuk, is it right to charge him with the desire to show his superiority? — It is true that the newspaper could give news and educate its readers, but it is also true that we learn by listening to a discussion; something about the debatable questions and something about the methods of debating.—Ed.).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Вистава образів українського маляря-Січовика.

Кождий культурний нарід дбає, щоби підносити свою культуру та піддержати тих людей, що працюють на культурних ділянках. Та коли ходить про Українців, справа не виглядає добре. Бо чи на талані Шевченка як маляря не пізналися чужі люди? Чи Франкови не дали праці в польській ґазеті, коли свої його відреклися?

Одно нас ратувало: що нашим ґеніям і героям Бог дав таку благородну душу, що вони, хоч і добра від нас не зазнали, всеж таки нас держались і для нас працювали. Те саме можна сказати про наших артистів.

Чорноморська Січ, виконуючи свої завдання, звертає теж увагу на наші культурні потреби. Вона закликає Січовиків до науки і не дає пропадати нашим таланам. Ось тому вона така рада, що може подати до загального відома, що заходами Першої Сотні Чорноморських Січей буде влаштована вистава образів артиста В. Панчака, відомого маляря і ревного Січовика. На виставі будуть теж виставлені зразки гуцульського мистецтва і вишивки. А відбудеться вона в днях від 3 до 13 листопада в Українськім Народнім Домі кождого дня від 3 год. пополудні до 11 вечером.

Артист Панчак вчився в американських школах і давав уже кілька вистав. Про останню виставу в Нюарськім Музею. часопис "Newark Evening News", January 1932, пише таке: "Modern art of the Ukraine is exemplified in four paintings by William Panchak. Most effective among these are those of a peasant girl in the costume and of a Cossack astride a speeding horse."

Коли в рідним краю, де неволя і нужда, влаштовуються артистичні українські вистави, то чому би тут в Америці це порозумілися між собою українські артисти і не влаштували одної спільної вистави? Хай принаймні американські Українці знають, що й кого маємо між собою.

Ми мусимо поступати культурно, коли хочемо здобувати для українського імени чимраз більше признання. Нам треба підховати теж артистів, малярів, різьбарів і т. п., а влаштовування артистичних вистав пособляє такій справі.

Т. Рудий, гол. писар
Чорноморських Січей.

—o—

УКРАЇНСЬКА РАДІО ГОДИНА.

Місяць вересень є завжди початком зимового сезону для всіх театральних справ, а також і радіо програми.

І наша українська радіо-година вже двічі пописувалася з виступами наших професійних співаків і музиків.

Перший раз виступав з **„Гамалією"** — український квартет: Ординський, Гребенецький, Давиденко, Дідович і пані Марія Гребенецька — як піяністка.

Другий раз передано **„Наталку Полтавку"** в тому складі артистів і з панею Дорою Стеценко.

Програма цих двох разів була серіозна, поважна й цікава.

Про виконання не буду писати, бо про це мусілиб писати фаховці зі слухачів.

Я лише хочу торкнутися самої справи: **„Української Радіо-години".** Ось уже три роки, як мучається вона, ота наша бідна „радіо-година". І через що вона „бідна" мучиться? Через нашу бідність, чи через нашу недбалість? На це нехай кождий сам відповідає. А я лише хочу згадати про попереднє істнування „Української Радіо-години", перерахувати ті сили, що приймали в ній участь, та ті орґанізації, що допомагали, щоб у нас була радіо-година.

Початок був на радіо-стації WGBS, коли цю стацію тримав за свої гроші п. Сурмач і виступали в цій годині протягом двох місяців професійні співаки і музики, котрі за свої виступи жадної платні не брали.

І ось у тім часі заложено першу „Українсько-американську радіо-орґанізацію", котра розпочала збірку грошей серед наших орґанізацій та поодиноких осіб. Але заклики цеї радіо-орґанізації не стрінулися з симпатіями серед наших людей і вона закінчила своє існування вже по трех місяцях. А артисти віддалися своїй праці серед чужинців.

По році повстала нова радіо-орґанізація, котра розпочала збірку гроша на українську радіо-годину досить енерґійно і в короткім часі зібрала поважну суму грошей, та розпочала працю на одній з нюйорських радіових стацій.

В тім періоді ми вже чули більше **аматорські виступи, дитячі та селянські орхестри** і т. п. Пізніше і ця орґанізація закінчила своє істнування — не знаю тільки чи з браку грошей, чи з браку відповідних музичних сил.

Тепер уже третій раз розпочав п. Сурмач українську радіо-годину власними силами і за власні гроші на радіо-стації WOV. Година під назвою „Українська година на Радіо—Сурма Ко."

Артисти і музики радо відкликнулись на цю важну національну справу і два рази дали поважну програму, і то майже безплатно. Нам приходиться лише щиро витати цей новий початок.

Але як довго витримає своє існування „наша третя радіо-година", то це вже залежить від нас самих, Українців, з Ню Йорку й околиць. Довге існування нашої радіо-години залежить від нас тому, що це є загально-громадська справа, якої тягар годі звалити на одну людину.

Всі ми, Українці, мусимо допомогти цій справі. Це не так важко дати 10 центів на місяць на цю справу. Як ми будемо мати орґанізацію з 10 тисяч членів, то на кожного члена припаде платити 10 центів, і то не на місяць, а на рік. І це вже вистарчить, щоби наша радіо-година існувала без перерви, за наші гроші, цілий рік. А в Ню Йорку і околицях знайдеться наших людей на сто тисяч. Чи не може така сила орґанізуватися, щбои мати свою сталу радіо-годину? Може. Але до цього потрібна щира енерґійна праця. Потрібні розумні, щирі, енерґійні орґанізатори.

Чому працювали артисти, музики, аматори й діти безплатно? Невжеж тільки їх обходить національна справа?

Кожний розуміє, що в наших часах радіо допомогає кожній справі. Найкраща рекляма—це пропаґанда через радіо. Нам дуже потрібна пропаґанда нашої національної справи. Цю можність пропаґанди дається нам так дешево, а ми не хочемо її брати.

Час вже нам прийти до одної спільної, зорґанізованої думки в національному відношенню. От одна ворожа нам нація має в Дітройті свою власну ґімназію, котра утримується виключно за народні гроші вже десятки років. А удержується з одно-центових місячних датків.

Ще не пізно й нам взятися до роботи і мати раз чи два рази на тиждень, без перерви цілий рік, український спів і музику на радіо.

Скличте орґанізаційні збори, виберіть довірних людей і закладайте сталу Радіо-орґанізацію.

Надсилайте, хто скільки може, на цю справу. Не перепустіть нагоди бути членом „Української Р.-Орґанізації", котра дбатиме не тільки, щоб було весело слухати, але подбає, щоби була з неї користь і для нашої визвольної боротьби за Батьківщину.

А через радіо все можна зробити.

Люди, що жертвують на „Радіо-Годину", матимуть право впливати на укладання програм і їх виконання та контролювати цілу орґанізацію.

Берімся до справи зорґанізовано і покажім, що ми, хоч бідні, але гідні.

Радіомен.

ОЩАДНИЙ

(З російського)

I.

Якось раз у липні Олекса Петрович Коробочка спитався мене:

— Не знаєте, де можна найдешевше купити літній капелюх?

— А навіщо?

— Якто навіщо? — Дивне питання! Потребую літнього капелюха.

— Та так, алеж бо то вже кінець липня. Чи оплатиться купувати?

— Хе, хе! Які ви дивні, хе, хе! Таж про те не питаються в квітні. Розуміється, що корисно можна купити лише тепер, коли сезон кінчається. Бо саме під кінець сезону пора подумати про капелюх: навіщо переплачувати, коли можна купити дешевше? Скупарів я ненавиджу, одначе я не є теж приятелем марнотратства!

У серпні Коробочка сказав мені:

— Вже треба буде небаром купити літній капелюх. Тепер, кажуть, дешевші. Як гадаєте? Зрештою, ще розпитаюся.

Якось у листопаді в гарний морозний день Коробочка подзвонив до мене через телефон:

— Знаєте, сьогодні хочу почати купувати літній капелюх. Не пішлиб ви зі мною?

Вже давніше чув я про незвичайну ощадність Коробочки, тому мене цікавило, як то він пічне купувати новий капелюх.

Я зголився.

II.

Колиж ми вийшли з третьої крамниці, де Коробочка питався про ціну, вдарився по чолі та сказав переконано:

— Алеж то з мене дурень!

— Якжеж ви дійшли до такої думки? — спитався я.

— Таж у великій, гуртівній торговлі капелюхи дешевші, ніж у малій крамниці, хе, хе!

— Певно!

— Тож ходімо там, де продають гуртівно!

— Таж там вам не продадуть.

— Продадуть, — говорив переконано — мені не продали би? Продадуть! А без потреби викидати гроші не треба!

III.

Ми були в усіх гуртівнях. Коробочка вдавав торговця та

— допитувався: — яка буде ціна, коли купити сто капелюхів?

Дивилися на нього підозріло, одначе відповідали.

Коробочка час від часу робив записки в записнику.

Одначе купити, — не рішився...

IV.

Минуло ще кілька днів. Я стрінув Коробочку. Змарнів.

— Ну, якжеж там з новим капелюхом?

— Я ще не купив. Я рішився купити капелюх у кількох місцях. Ну щож, що це вас дивує? Це багато дешевше. Форму куплю в Дубровина, стяжку в Триндина, підшевку в Соловїіва. Я обрахував собі — і воно виходить дешевше на сімнацять процентів. Викидати гроші не треба!

V.

— Ну, щож із капелюхом?

— Іду вперед, — відповів. — Я довідався, що форми в Петрограді на пятнацять процентів, дешевші, а коли стяжки купувати в Київі... Підіжду, купувати в Київі... Підіжду, може бути, що хтось зі знайомих поїде до Петрограду... Навіщо переплачувати, коли можна купити дешевше?

VI.

Був березень.

— Ну, щож із вашим капелюхом? — спитався я Коробочки.

— Цей рік уже видержу — сказав — одначе в серпні напевно куплю. Напевно куплю, тим скорше, що тепер уже знаю, як братися за діло. За той час я неодного навчився.

VII.

Літом я з Коробочкою не стрінувся.

Та якось раз у листопаді я довідався, що він відсиджує кару за крадіж капелюха.

СОЮЗ УКРАЇНСЬКОГО СОКІЛЬСТВА ЗА КОРДОНОМ ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА.

6. липня ц. р. закінчився в Празі величавий IX. Всесокільський Здвиг. Були на цьому здвизі десятки тисяч чехословацьких соколів і сокілок, тисячі югославянських, сотні Болгар, Поляків, Росіян і лужицьких Сербів. Були там і чисельні делеґації та представники від ґімнастичних та тіловиховних орґанізацій американських, англійських, бельґійських, естонських, фінських, французьких, еспанських, литовських, лотиських та румунських.

Не забракло там і синів та дочок Української Нації. 69 соколів і 18 сокілок в українських сокільських одностроях (сокілки в народніх кроях) під двома українськими сокільськими прапорами творили хоч невелику, але здорову тілом і сильну духом ґрупу. Своїми синіми сорочками на тлі переважно червоного сокільського моря українські соколи звертали на себе загальну увагу та зацікавлення до змагань Українців до вільного розвитку свого народу.

Урядженням українського відділу на Всесокільській Виставі з сокільськими й з народного мистецтва експонатами, що була відкрита 18. червня й продовжувалась до 10. липня ц. р., спільними з чехословацькими вправами вільноруч і змаганнями на знарядах 3. 4 і 5 липня (один з українських змагунів одержав лавровий вінок), самостійним виступом з українськими народніми танцями й піснями 4 і 5 липня, участю у величавому поході 6. липня з гостями соколами нечленами Союзу Славянського Сокільства (Американцями, Болгарами й лужицькими Сербами), що продовжувався більше 4 годин, в якому взяло участь 63.972 соколів і сокілок і якому придивлялися три чверти міліона глядачів; та положенням вінка і надсилкою делеґації на могилу основоположників Сокільства д-ра Мирослава Тирша й Індржіха Фіґнера, які створили його для поневоленого народу. Українці заманіфестували перед цілим світом, що не дивлячись ні на що, вони жиють, діють і творять відпорні сили проти чужого насильства та працюють для ліпшого майбутнього своєї Батьківщини.

Ця участь вимагала великого напруження від Управи Союзу Українського Сокільства за кордоном для переборення на кожному кроці чисельних перешкод для гідної репрезентації українського прапору. Особливо утруднював працю брак коштів. На перший заклик наше громадянство відгукнулось і надіслало добровільних датків біля чотирох тисяч корон чеських, за що всім, а особливо безробітним і бідним еміґрантам, щиро дякуємо. Тому, що наш кошторис для скромного виступу предбачався на суму біля 20,000 корон чеських, надісланих грошей було мало. Наслідком цього повстав борг більше 10 тисяч корон чеських або 333 долярів. Українське Сокільство не турбує й не зловживає жертвенністю свого Громадянства для своєї повсякденної муравлиної праці. Але репрезентація Української Нації на зовні не під силу йому, а тому ми звертаємося зі щирим закликом до всіх про матеріяльну допомогу. Державним народам допомагають уряди, нам же єдино може допомогти лише наше Громадянство.

Ми віримо в те, що Українське Громадянство відгукнеться на наш заклик, бо Сокільство є конструктивним і консолідуючим чинником усіх творчих сил нації й подібно українському пластови виховуючим; сильних духом і здорових тілом борців за незалежність своєї Батьківщини. Надзвичайно щире й тепле приняття Українським Громадянством всіх політичних напрямків Українського Сокільства в Празі 4-го липня ц. р. є доказом цього.

Участь Союзу Українського Сокільства за кордоном в IX. Всесокільському Здвизі є лише кроком до дальшої праці до творення й орґанізації своїх сил, бо „там світ гнеться, де сила приклaдеться".

Добровільні датки просимо надсилати на адресу:

Ing. V. Prochoda, Podebrady,
U vodarny c. 615/III,
Tchecoslovaquie.

Із щирим сокільським привітом: Гаразд!

Інж. В. Прохода, голова;
Яр. Блаґітка, начальник;
С. Черняхівський справник.

Мати: Шваків Іванко так радо заживає рибячий тран; він навіть тішиться, як мати дає йому пити! А ти, Володку не хочеш!

Володко: А то карієрович!

ПРОГИБІЦІЯ В СТАРИННОМУ КИТАЮ.

Прогибіційні засоби державних властей це не винахід наших часів. Із ріжних історичних джерел довідуємося, що і в старинному Китаю була боротьба між „сухими" та „мокрими". Так нпр. у святих книгах, із 12-го століття перед Христом є сліди розправ про питання алькоголізму. З ріжних статтей виходить, що алькоголізм і тут мав своїх прихильників і противників. У деяких релігійних обрядах пиття відгравало важну ролю. З опянюючих напитків знали тоді пиво з проса, з рижу та вино з винограду. Коло початку першого передхристіянського тисячліття здається алькоголізм був у Китаю дуже поширений. В 8-му столітті перед Хр. стала династія Чу вводити строгі засоби проти алькоголізму та проступків у звязку з алькоголізмом. Законами заборонили піддаватися алькоголізмови. В країні винищили всі виноградники. З того повстала жорстока боротьба, та, не зважаючи на всі заходи, щоби все привернути до давнього, державна влада осягнула побіду. Дозволили лише пити пиво, та й це лише до означеної міри. Вживання пива управильнювали ріжними релігійними церемоніями. Одначе режім „сухих" мав усе чимало противників. І йшли то слабші то завзятіші бої проти алькоголізму. Щойно в сімнацятому столітті закінчив боротьбу проти алькоголю цісар Канґі, основник династії Манджу. Йому вдалося знищити виноградники, а замість них нарід мусів засівати поля рижом і чаем.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що триквартальний мітінґ відбудеться у вівторок, 18 жовтня, в годині 7.30 ввечір точно, в гали де звичайно. Обовязково кождий член має явитись на мітінґу, бо є важні справи до полагодження, які наспіли від гол. управи. Довгуючих членів напоминається останній раз, щоби прийшли і вирівнали свої вкладки по змозі, а котрий не може, най прийде і повідомить братство, бо це є послідне повідомлення після ухвали, яка запала минувшого мітінґу і урядники більше такої просьби не будуть принимати згляду довгуючих членів. Не явившийся член чи урядник на цей мітінґ підлягає карі після ухвали. — Мих. Бінашевський, предс.; Ів. Дорофей, кас.; А. Іванів, секр.

Малий Івась дістав бальончик. Радість не тревала довго, бальончик експльодував. Івась розплакався. Мати старається потішити Івася, що зате бальончик піде до Бога.

Якийсь час опісля померла Івасева бабуня.

— Бачиш, Івасю, бабуся пішла до неба.

— А чому? чи також експльодувала?

2,000 АЙРИСЬКИХ ДІТЕЙ ДО НЕВОЛІ.

У старім краю, головно в державах середущої Европи, найважнішою національною ознакою є мова. Та воно не є так на заході Европи. В Альзації багато людей говорить по німецьки, а зараховують себе до Французів. Таксамо горожани „Зеленого Острова" — Айриші, хоч говорять англійською мовою, зараховують себе до кельтійської національности. Стараються ввести навіть давню ґаельську мову, одначе на успіх того нема великих виглядів. Тому то в усіх айриських державних урядах вимагають від службовців, щоби знали цю вимерлу мову.

Ріжниця між Англійцями та Айришами чисто расова. Коли Анґлієць є практичний, то Айриш є мрійник. Крім того Айриші завзяті католики. Про це переконався світ на цьогорічнім конґресі, який відбувся в Дублині. Спеціяльної айриської культури нема. Це цивілізований сільський нарід, без спеціяльних одягів і звичаїв.

Що Айриші не любляться з Англійцями, то зрозуміле. Олівер Кромвел винищив у 17-му столітті підчас анґлійської кольонізації Ірляндії 600,000 її горожан і продав 2,000 айриських дітей, як невільників на Ямайку. При кінці 18-го століття анґлійський ґенерал Лейк хотів страшними репресіями довести до унії, себто до злуки айриського й англійського парляменту. Одначе тому, що його жорстока влада не має в історії рівної собі, не повелося це йому. Щойно хитрий державний муж Піт осягнув це в 1800 році, підплативши деяких членів айриського парляменту.

Тому, що безупинний відплив грошей з Ірляндії до Анґлії зводив край на нужду, багато Айришів еміґрували до Америки, де їх сьогодні жиє 17 міліонів. За останніх 60 літ виеміґрувало майже 5 міліонів людей.

Сама Ірляндія має тепер на просторі 69,000 квадратових кільометрів лише 3 міліони населення. Північна частина острова, англійський Ульстер, має на 13,500 кв. км. 1.3 міліона людей, отже є наполовину густіше заселений.

Доки айриський рух за самостійність не мав успіху, айриські селяни були лиш арендаторами землі. Земля була власністю англійських льордів, які брали з неї величезну оплату. Щойно з початком цього століття перевели земельну реформу, яка вернула айриську землю айриським селянам.

Другим кроком на шляху до самостійности був гом-рул, політичне самовизначення.

ВЖЕ ТО МИ МАЄМО СПЕЦІЯЛЬНЕ ЩАСТЯ.

Черновецький „Час" пише, що ліберальний посол до румунського парляменту, Д. Юка, вніс на засіданні парляменту інтерпеляцію в справі хабарів у міністерстві фінансів. Він каже, що ніхто з громадян не може дістати платничого приказу на гроші, які йому якимнебудь титулом належаться з державної каси, доки не заплатить хабара.

В звязку з тією інтерпеляцією „Час" пише, що те хабарництво в міністерстві фінансів дійшло до застрашаючих розмірів. Румунські громадяни, котрим належаться з державної каси гроші з якоїнебудь причини: за доставлений матеріял, за платні, за пенсії, радо дають 10 відсотків або й більше, щоби тільки дістати свою належність.

Витворився цілий стан людей, які нічого більше не роблять, тільки посередничать в одержуванню грошей з державної каси: вони знають, кому треба дати хабар у міністерстві, але при тому й самі добре заробляють, так, що інтересований дістає нераз не більше як половину належних йому грошей.

Щоби добре жити, в Румунії не треба мати ані доброї голови, ані працювати; треба тільки мати добрі конексії, а все інше піде. Не дивно, що перейшло вже в загальний звичай, що хто заходиться жити чесною працею, того висміюють і за дурня мають.

Та найгірше — пише „Час" — що та „моральна румунізація" захоплює й українські круги. Та моральна пошесть поширюється серед українського громадянства й грозить небезпека, що наслідком тієї язви всяка патріотично-громадянська праця буде цілком унеможливлена.

Вже то ми маємо щастя до сусідських впливів та до культури, яку поширюють серед наших мас усякі народи з „вищою культурою". Але гадаємо, що Українці з Буковини не дадуть опануватися цій страшній пошесті.

— Гей, молодий чоловіче, я вас навчу цілувати мою дочку!

— Вже запізно, бо я сам уже навчився!

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. (77)

Лишився ще один день, щоб Тарзанови дійти до своєї фарми, коли він надибав сліди багатьох людей. Сліди мали вже кілька днів, але були ще досить виразні. Особливу його увагу звернули сліди від невеликих жіночих ніг. Він пізнав, що це сліди його дружини Джейні. Тому він рішив, що Вазири вернулися на фарму й розповіли Джейні про те, що сталося з Тарзаном. Очевидно, Джейні рішила йти з ними шукати Тарзана.

Це змінило рішення його йти далі до фарми. Він звернувся до свого льва зі словами: „Ну, Джадбая, мусимо знову вертатися в джунглі. Мусимо знову віддалюватися від дому. Та властиво мій дім там, де вона". Тарзана дивував лише напрям слідів. Вони не йшли до Опару, але в іншому напрямку. Та всеж він пішов тими слідами. На шестий день Тарзан почув людські голоси, що долітали з джунглів. Він наказав львови заховатися в кущах.

Скоро з джунглів почулися сильніщі зґуки голосів і хрустіння листя під численними людськими ногами. Тарзан побачив своїх Вазирів, а на переді їх Усулю. Побачивши свого пана, Усуля відкинув геть свою спису і щит та, виставивши наперед свої широкі груди, пішов проти Тарзана. „Вбий мене! Ми не могли вратувати твоєї пані. Вона тепер мертва!" Як грім, так приголомшила ця вістка Тарзана, але він скоро отямився. Усуля розповів йому все, що сталося.

„Де Лювіні?" — запитав Тарзан. „Ми не знаємо", відповів Усуля. „Добре, я їх знайду. Йдіть усі до своїх жінок і дітей. Ви там потрібні. Коли мене побачите, то знайте, що я вже пімстився за смерть своєї дружини!" Після тих слів він дав Вазирам знак рушати далі. На поклик Тарзана з джунглів зявився Золотий Лев і вони вдвох рушили далі — шукати Лювінів і пімсти. Вазири, засмучені і з жалем, ще раз розпрощалися з Тарзаном, направляючись до дому.